

Wymagania edukacyjne z języka polskiego dla klasy IV (rok szkolny 2017/2018)

I. Kształcenie literackie i kulturowe

UCZEŃ CZYTA I SŁUCHA

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi; określa temat i główną myśl tekstu
- rozpoznaje proste intencje nadawcy komunikatu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone wprost oraz pośrednio w sytuacjach typowych i tekstach literackich na poziomie ucznia kl. IV, a także w komiksie, na fotografii, obrazie
- wyróżnia części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit
- odróżnia teksty literackie od użytkowych; rozpoznaje cechy instrukcji, przepisu
- sprawnie czyta teksty głośno i cicho oraz rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych, akapitów, marginesów w tekście prozatorskim; wersów, strof, rymu w tekście poetyckim, a w czytaniu głośnym świadomie stosuje pauzę, dobiera barwę głosu i tempo
- wyraża zrozumienie odbieranej wypowiedzi przez gest i mimikę, kulturalne zachowanie
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest, wyraz twarzy, mimika, postawa ciała)
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi)

UCZEŃ DOCIERA DO INFORMACJI

- wybiera informacje ze słownika ortograficznego, encyklopedii, czasopisma, katalogu, stron internetowych

UCZEŃ ROZPOZNAJE, ANALIZUJE I INTERPRETUJE TEKST

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości
- wskazuje i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne, przede wszystkim w baśniach i legendach oraz prozie realistycznej
- wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji
- wskazuje w tekście środki stylistyczne, takie jak porównanie, przenośnia, epitet
- odróżnia autora od osoby mówiącej w utworze literackim, wskazuje narratora w utworach epickich
- rozpoznaje wers, strofę, rym, refren
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- nazywa i omawia elementy świata przedstawionego w utworze epickim, przede wszystkim w baśni i legendzie oraz prozie realistycznej
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność
- wskazuje dialog w tekście
- identyfikuje baśń, legendę, hymn
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury, wskazuje typowe dla niego cechy
- rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach
- odczytuje przesłanie utworu, a w szczególności pouczenie w baśni
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawdomówność – nieszczerłość
- dokonuje odczytania tekstów przez przekład intersemiotyczny

II. Tworzenie wypowiedzi

UCZEŃ MÓWI I PISZE

- dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: prośba, pytanie, odmowa, wyjaśnienie, powiadomienie, przekonywanie
- świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące, pytające
- stosuje zasady etykiety językowej w typowych sytuacjach
- udziela odpowiedzi na zadane pytania w formie wypowiedzenia pojedynczego, złożonego, krótkiej wypowiedzi
- zadaje rzeczowe pytania
- określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi
- wyraża wprost i pośrednio intencje w swoich komunikatach
- nazywa uczucia
- rozmawia na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, przeczytaną lekturą
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru bohatera na podstawie jego zachowań i postaw
- tworzy wypowiedź na zadany temat, stosuje odpowiednie do formy kompozycję i układ graficzny, rozumie funkcję akapitów
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, stosując poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennej, zwłaszcza rzeczowników oraz zwłasczowników
- opisuje dzieła kultury, np. obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (zwłaszcza przysłówki)
- tworzy wypowiedzi zawierające proste informacje, np. przepisy kulinarne, zasady gier i zabaw
- opowiada przebieg zdarzeń zgodnie z ich chronologią, opowiada o przeczytanym tekście; stosuje poprawne formy czasowników, wykorzystuje przysłówki określające następstwo czasowe
- mówi wyraźnie, właściwie akcentuje wyrazy, wprowadza pauzę, stosuje odpowiednią intonację
- recytuje teksty poetyckie z uwzględnieniem interpunkcji, właściwego tempa i odpowiedniej intonacji
- tworzy wypowiedzi pisemne, takie jak dialog, plan ramowy wypowiedzi, opowiadanie, list prywatny, opis, prosta notatka; stosuje odpowiednią kompozycję i układ graficzny, uwzględnia poznane zasady ortograficzne i interpunkcyjne
- posługuje się współczesnymi formami komunikatów (e-mail, SMS) z zachowaniem zasad etykiety językowej

III. Kształcenie językowe

Uczeń wykazuje się sprawnością językową z zakresu fonetyki i ortografii

- zna alfabet i potrafi się posługiwać słownikami
- dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby; rozróżnia funkcję zmiękczącą i sylabotwórczą *i*
- poprawnie przenosi wyrazy do następnego wersu; w razie wątpliwości sprawdza podział wyrazu w słowniku ortograficznym
- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek *rz, o, ż, ch, h* w wyrazach pokrewnych oraz tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych
- poprawnie zapisuje wyrazy z *ó, ż* niewymiennym w podanych ortogramach
- wykorzystuje wiedzę o różnicach w wymowie i pisowni spółgłosek twardych i miękkich do poprawnego zapisu wyrazów
- stosuje zasadę zapisu wyrazów z *ch* i *rz* po spółgłoskach
- wykorzystuje wiedzę o sylabach w zapisie wyrazów rozpoczynających się częstkami: *ża-, żo-, żu-, ży-*
- w razie wątpliwości związanych z zapisem wyrazów dociera do informacji w słowniku ortograficznym

Uczeń wykazuje się sprawnością językową z zakresu słowotwórstwa i ortografii

- dobiera wyrazy pokrewne, tworzy rodziny wyrazów
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- tworzy wyrazy pochodne za pomocą formantów
- analizuje znaczenia wyrazów (objaśnia ich sens, wyjaśnia podobieństwa i różnice znaczeniowe, domyśla się znaczenia na podstawie budowy słowotwórczej i kontekstu)
- wykorzystuje wiedzę o tworzeniu wyrazów pochodnych w zapisie wyrazów z częstkami typu: *-ów, -ówka, -ówna, -uś, -unek, -ura*

Uczeń wykazuje się sprawnością językową z zakresu fleksji i ortografii

- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- rozpoznaje części mowy: rzeczownik, przymiotnik, czasownik, przysówek
- stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika
- rozumie kategorie osoby, liczby, rodzaju, czasu czasownika i poprawnie ich używa w tekście mówionym i pisanym
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym
- określa formy gramatyczne rzeczownika: przypadek, liczbę, rodzaj
- rozróżnia rzeczowniki
- określa formy gramatyczne przymiotnika: przypadek, liczbę, rodzaj
- rozpoznaje przymiotnik jako określenie rzeczownika
- rozpoznaje przysówek jako określenie czasownika
- wykorzystuje wiedzę o częściach mowy do zapisu wyrazów wielką i małą literą

Uczeń wykazuje się sprawnością językową z zakresu składni i interpunkcji

- tworzy wypowiedzi ze zdań pojedynczych
- odróżnia równoważnik zdania od zdania, zdanie pojedyncze od zdania złożonego
- celowo używa różnych typów wypowiedzi (oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe)
- wskazuje orzeczenie w zdaniu pojedynczym i w zdaniu złożonym
- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu w zależności od intencji wypowiedzi

Uczeń wykazuje się sprawnością językową z zakresu słownictwa

- posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny
- stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką, objaśnia ich znaczenia dosłowne i metaforyczne
- rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście; stosuje słownictwo, zwroty i wyrażenia służące do opisu
- posługuje się słownictwem o znaczeniu dosłownym i przerośnym, posługuje się wyrazami wieloznacznymi